Draagt het zichtbaar ophangen van de spellingregels in de klas bij aan het correct toepassen van spellingregels op de basisschool?

Beantwoord door Annemie van Roij (antwoordspecialist) en Martine Gijsel (kennismakelaar Kennisrotonde)

17 januari 2023

KR. 1504

Kort antwoord

Er is geen onderzoek bekend waarin het effect van het ophangen van spellingregels in de klas is onderzocht. Wat we wel weten uit onderzoek is dat woorden opschrijven uit het geheugen en peer- en zelfevaluatie de spellingvaardigheid van leerlingen bevorderen. Een visuele weergave van spellingregels - zoals het ophangen van spellingregels- zou daarbij ondersteunend kunnen worden ingezet. De spellingregels moeten dan wel in lijn zijn met de spellinginstructie, gerichte aandacht krijgen en alleen worden opgehangen wanneer in de les een beroep wordt gedaan op de spellingvaardigheid.

Antwoord

Op veel scholen worden spellingregels opgehangen in de klas. De achterliggende gedachte hierbij is dat dit het automatiseren en toepassen van de spellingregels bij spellingopdrachten ondersteunt. Er is echter geen onderzoek bekend waarin het effect van het ophangen van de spellingregels is onderzocht. Wat we wel weten uit onderzoek is dat woorden opschrijven uit het geheugen en peer- en zelfevaluatie de spellingvaardigheid van leerlingen bevorderen.

Zelf woorden ophalen uit het geheugen is effectief

Leerlingen zelf de juiste spellingwijze uit het geheugen laten ophalen is effectief. Als de leerkracht leerlingen veelvuldig zelf hele woorden uit het hoofd laat schrijven, gevolgd door onmiddellijke feedback of zelfcorrectie, leren leerlingen de spellingregels beter beheersen (o.a. Bosman, 2016). Dit is in lijn met de effectiviteit van de leerstrategie *retrieval practice;* het actief ophalen van informatie uit het langetermijngeheugen. Bij het ophalen van de juiste spellingwijze zou een zichtbare weergave van spellingregels als middel kunnen worden ingezet. Met behulp van spellingregels die in beeld zijn, geeft de leerkracht leerlingen een geheugensteuntje voor het inzetten van de juiste spellingregels. Het effect hiervan is echter niet wetenschappelijk onderzocht.

Peer- en zelfevaluatie hebben positief effect op spelling

Werken aan spellingbewustzijn heeft een positief effectief op de spellingprestaties van leerlingen (Kennisrotonde, 2022). Spellingbewustzijn verwijst naar het reflecteren op eigen spellingproces en -

vaardigheid. Dit kan de leerkracht bevorderen door bijvoorbeeld een zelfcorrectietraining, waarna leerlingen zelfstandig hun werk nakijken. Spellingopdrachten laten nakijken heeft een positief effect op de spellingvaardigheid van de leerlingen, meer dan wanneer alleen de leerkracht het werk nakijkt (Cordewener et al., 2018; Wirtz et al., 1996). Door middel van een nakijkblad en door de leerling vervolgens te laten reflecteren op het eigen spellingproces kan de leerkracht bespreken of de kennis van de leerling en de geschreven spelling overeenkomen (Bosman, 2014).

Ook uit een studie bij 14- en 15-jarige leerlingen bleek zelfevaluatie positief bij te dragen aan de spellingvaardigheid van leerlingen (Van Reybroeck et al., 2017). Wanneer leerlingen gebruikmaakten van een gepersonaliseerd 'hulp-/nakijkblad' (bijvoorbeeld een mindmap, uitgeschreven regels, etc.) bij het spellen en het nakijken van hun eigen werk (werkwoordspelling) boekten ze meer vooruitgang in hun spellingvaardigheid dan een controlegroep.

Bij het nakijken van het eigen werk (of dat van anderen) zou een zichtbare weergave van spellingregels dus als middel kunnen worden ingezet. Met behulp van spellingregels die in beeld zijn, kunnen leerlingen hun eigen spellingproces en resultaat en dat van anderen monitoren/evalueren. Het effect hiervan op de basisschool is echter niet onderzocht.

Spellingregels gericht inzetten en tijdelijk ophangen

Om een positieve bijdrage te kunnen leveren aan de spellingprestaties, dienen de spellingregels aan de muur in lijn te zijn met de spellinginstructie die gegeven wordt. Tijdens de les zal bovendien specifiek aandacht besteed moeten worden aan de spellingregels. De spellingregels kunnen het beste alléén bij de relevante lessen aan de muur hangen. Dan hebben leerlingen op het juiste moment voordeel van het visuele educatieve hulpmiddel en raken ze er tijdens andere lessen niet door afgeleid. Dit kan worden geconcludeerd op basis van onderzoek bij andere leergebieden (Kennisrotonde, 2023).

Geraadpleegde bronnen

Bosman, A. (2014). *Spellingvaardigheid en leren spellen (3).* Wij-leren.nl.

Bosman, A. (2016). *Spelling en expliciete instructie*. Wij-leren.nl.

Cordewener, K.A.H., Hasselman, F., Verhoeven, L., Bosman, A.M.T. (2018). The Role of Instruction for Spelling Performance and Spelling Consciousness. *The Journal of Experimental Education, 86*(2), 135-153.

Kennisrotonde. (2022). Wat zijn effectieve werkvormen om de spelling van veelvoorkomende lettercombinaties te automatiseren in groep 4? (KR.1473)

Kennisrotonde. (2023). *Heeft het ophangen van visuele educatieve hulpmiddelen in de klas, zoals spellingsregels, een positief effect op de leerprestaties van leerlingen?* (KR. 1627).

Van Reybroeck,M., Penneman, J., Vidick, C. & Galand, B. (2017). Progressive treatment and self-assessment: effects on students' automatization of grammatical spelling and self-efficacy beliefs. *Reading and Writing*, 30, 1965-1985.

Wirtz, C. L., Gardner III, R., Weber, K., & Bullara, D. (1996). Using self-correction to improve the spelling performance of low-achieving third graders. *Remedial and Special Education*, *17*(1), 48-58.

Meer weten?

Martine Gijsel & Annelies van der Lee (2023). Effectieve didactiek voor spelling- en grammaticaonderwijs. Onderwijskennis.nl (NRO).

Over deze vraag

Opgesteld door:	Annemie van Roij (antwoordspecialist) en Martine Gijsel (kennismakelaar Kennisrotonde)
Vraagsteller:	leerkracht basisonderwijs
Onderwijssector:	Po
Trefwoorden:	Spelling, spellingregels, geheugen, zelfevaluatie
Referentie:	Kennisrotonde. (2023). *Draagt het zichtbaar ophangen van de spellingregels in de klas bij aan het correct toepassen van spellingregels op de basisschool?* (KR. 1504)

Dit antwoord is gepubliceerd op Kennisrotonde.nl. De Kennisrotonde is samen met NCO en Onderwijskennis een dienst van het NRO.